

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

PUBLIC AND PRIVATE PARTNERSHIP AS THE BASIS OF FINANCIAL AND ECONOMIC STABILITY OF THE STATE

УДК 338.242:336.13

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct56-8>

Савченко В.Ф.

д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Стойка С.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Стойка В.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та соціально-поведінкових наук Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Savchenko Volodymyr

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

Stoika Serhii

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

Stoika Vitalii

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

Визначено значення терміна «державно-приватне партнерство» та його принципову відмінність від інших видів взаємодії держави з приватним сектором. Охарактеризовано роль важелів державного регулювання ДПП в умовах наростаючої глобалізації та пов'язаних із нею об'єктивних і суб'єктивних чинників економічних, політичних та соціальних перетворень і різноманіття форм власності в ринковій економіці. З'ясовано теоретичні напрацювання неокейнсіанства, концепції «суспільних благ», неoinституціоналізму, що започаткували змішану економіку, а згодом і впровадження принципів державного партнерства. Показано, що у світовій практиці сьогодні найбільш поширеною формою співробітництва держави і приватного бізнесу, яке використовується під час упровадження великих проєктів, є концесія. Проаналізовано положення Закону України «Про державно-приватне партнерство», що надав організаційно-правові засади взаємодії держави та підприємства, а також основні принципи ДПП на договірній основі.

Ключові слова: держава, приватний сектор, суспільство, інституції, контракт, концесія, глобалізація, масштабні проєкти, ризики, капіталізація активів.

Определены значение термина «государственно-частное партнерство» и его

принципиальное отличие от других видов взаимодействия государства с частным сектором. Охарактеризована роль рычагов государственного регулирования ГЧП в условиях нарастающей глобализации и связанных с ней объективных и субъективных факторов экономических, политических и социальных преобразований и многообразия форм собственности в рыночной экономике. Выявлены теоретические наработки неокейнсианства, концепции «общественных благ», неoinституционализма, что основали смешанную экономику, а впоследствии и внедрение принципов государственного партнерства. Показано, что в современной мировой практике наиболее распространенной формой сотрудничества государства и частного бизнеса, которое используется при внедрении крупных проєктов, является концессия. Проанализированы положения Закона Украины «О государственно-частном партнерстве», который предоставил организационно-правовые основы взаимодействия государства и предпринимательства, а также основные принципы ГЧП на договорной основе.

Ключевые слова: государство, частный сектор, общество, институты, контракт, концессия, глобализация, масштабные проєкты, риски, капитализация активов.

The meanings of the term "public and private partnership" and its fundamental difference from other types of interaction between the state and the private sector are defined. The role of levers of state regulation of PPP in the conditions of growing globalization and related objective and subjective factors of economic, political and social transformations and diversity of forms of ownership in a market economy is described. Theoretical developments of neo-Keynesianism, the concept of "public goods", neo-institutionalism, which initiated a mixed economy, and later the introduction of the principles of state partnership are determined. It is shown that in today's world practice the most common form of cooperation between the state and private business, which is used in the implementation of large projects, is a concession. The provisions of the Law of Ukraine "On Public and Private Partnership", which provided the organizational and legal framework for the interaction of state and business, as well as the basic principles of PPP on a contractual basis are analyzed. Examples of the experience of the European Union and rapidly developing countries have been identified and proposed for use. The place of big business, especially small enterprises in the processes as being characterized by flexibility and opportunities to easily adapt to changing market conditions is assessed. It is stated that in Ukraine the disparity in the status of private partners should be eliminated through the provision of additional legal and economic guarantees by the state. It is argued that in a situation of inadequate public administration, insufficient financial support, prosperity of corruption at this stage, a specific form of PPP needs special attention, although in the long run the institutional form is more long-lasting and perfect. It is proved that the introduction of mechanisms and types of social partnership as a component of public and private partnership in our country is interrelated with the level of consolidation of society, development strategy and the situation in economic growth.

Key words: state, private sector, society, institutions, contract, concession, globalization, large-scale projects, risks, capitalization of assets.

Постановка проблеми. У класичній ринковій економіці головним її чинником свого часу була визначена конкуренція представників бізнесу за ринки збуту та споживачів. Роль держави у цьому питанні фактично ігнорувалася. Проте в результаті монополістичної політики та кризових явищ, ускладнення відносин приватизації, інноваційності, наукової, маркетингової та виробничої діяльності виявилось, що ринок самостійно неспроможний забезпечити ефективний і стабільний розвиток. Ситуація вимагала державного втручання, і держава взяла на себе регулюючі функції. Разом із тим роль ринкових структур теж не знижується. Постає проблема їх взаємодії,

рівноправного партнерства на визначених умовах, чому й присвячено дану публікацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні і практичні засади розвитку державно-приватного партнерства, його впливу на економічні процеси розглянуто в працях таких зарубіжних дослідників, як Х. Ван Хем, М. Геддс, Д. Делмон, Е. Ескомба, Й.-Х. Кляйн, Г. Тасман, П. Снельсон та ін. В Україні науковими дослідженнями щодо теорії і практики партнерства держави та бізнесових структур займаються Т. Артемова, Н. Бондар, Б. Винницький, І. Запатріна, Т. Лебеда, М. Лендъел, І. Нейкова, Б. Онищук, О. Полякова, П. Сегварі, О. Сімсон, П. Шилепницький та ін. Разом із тим в їхніх працях

відсутній комплексний підхід, недостатньо уваги приділяється впровадженню конкретних проєктів.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення суті державно-приватного партнерства, його започаткування і розвитку та значення в інноваційному й узагалі економічному зростанні країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначаючи поняття державно-приватного партнерства, більшість вітчизняних та зарубіжних учених оцінюють його як економічну або, в широкому розумінні, соціально-економічну категорію. При цьому увага зосереджується на фінансовому, організаційному, галузевому та цільовому аспектах. Вивчається, як державний та фінансовий сектори залучені в ДПП, як організуються взаємовідносини держави та приватного сектору, в яких галузях реалізуються проєкти партнерства і з якою метою держава та бізнес створюють конкретний проєкт.

Принциповою відмінністю ДПП від інших видів взаємодії держави з приватним сектором є те, що партнерство повинно служити інтересам суспільства, а не приватному капіталу чи державним і муніципальним інституціям. Характерним у цьому плані є визначення Європейської Комісії, сформульоване у Зеленій книзі, де стверджується, що державно-приватне (низка авторів називає його «публічно-приватне»), у нашому розумінні це тотожні поняття) партнерство необхідно відносити до форм співпраці між владою і бізнесом для забезпечення фінансування, спорудження, відновлення управління чи підтримки інфраструктури або надання послуг.

У практичному посібнику Європейської економічної комісії ООН вказується на такі додаткові ознаки ДПП: різноманіття форм довгострокових контрактів, передача ризиків приватним підприємцям, довготривалість дії угод – до 30 років. Із наведених формулювань стає зрозумілим, що тільки через взаємодію даних характеристик, які є особливо важливими, співробітництво держави і приватного сектору може бути визначено як державно-приватне партнерство [11, с. 97–99].

Наростаюча глобалізація та пов'язана з нею низка об'єктивних і суб'єктивних чинників економічних, політичних і соціальних перетворень, різноманіття форм власності в ринковій економіці, посилення важелів державного регулювання висувають питання державно-приватного партнерства в число особливо важливих у сучасному суспільстві.

Побудова ефективного механізму державно-приватного партнерства в Україні можлива тільки через вивчення світового досвіду в цьому питанні та узагальнення власних напрацювань [15, с. 63].

Протягом ХХ ст. усе більше державних коштів стали вкладатися в будівництво об'єктів інфраструктури, шляхи сполучення, енергетику. Нарощування економічного впливу держави призвело до того, що на початку 1970-х років під регулювання потрапляли все нові види діяльності.

З'явилися приклади альянсу держави з приватним бізнесом у формі змішаної економіки. При цьому ринок поєднується з державними інвестиціями, спрямованими на вирішення завдань, непідвладних конкуренції. Теоретичним обґрунтуванням зазначених процесів стало неокейнсіанство визначеного американського вченого П. Самуельсона.

У 1950-ті роки П. Самуельсон та Р. Макгрейв розробили основні положення теорії суспільних благ, у якій, зокрема, показано, що приватні та державні економічні інтереси не завжди антагоністичні. Ринкова економіка передбачає державне втручання для забезпечення потреб населення товарами і послугами, які ринок не може надати самостійно. Теорія суспільних благ намагається встановити міру взаємодії держави з приватним сектором.

Значний інтерес у розрізі вивчення даного питання представляє такий напрям економічної науки, як неоінституціоналізм, представники якого розглядають державно-приватне партнерство як інститут економіки змішаного типу, що через установлення формальних та неформальних правил регулює взаємодію державного і приватного секторів, при цьому особливу увагу приділяючи поняттям «довіра» та «соціальний капітал».

Проте тільки в кінці ХХ ст. наукові напрями співпраці держави та бізнесу, в яких державний і приватний сектори розглядаються як рівноправні партнери, стали впроваджуватися в економічні відносини [16, с. 90–91].

У світовій практиці сьогодення найбільш поширеною формою співробітництва держави і приватного бізнесу, яка використовується під час упровадження великих проєктів, є концесія, коли держава передає об'єкт інфраструктури чи право надавати послуги приватному бізнесу, що певний час здійснює управління ними згідно з концесійною угодою.

Як найбільш поширені Європейська Комісія визначила такі концесії:

- договірною характеру, коли партнерство держави і бізнесу базується на укладенні договору, відповідно якого приватний сектор за виконану роботу чи надані послуги отримує певні блага від державної структури або безпосередніх споживачів. Подібна концесійна діяльність регулюється директивами ЄС щодо проведення публічних тендерів;

- інституціонального характеру, що охоплюють усі форми спільних підприємств між державою та бізнесовими структурами [10, с. 102].

Аналізуючи міжнародний досвід, найбільш поширеними об'єктами державно-приватного партнерства є: житлова сфера та комунальне господарство (виробництво і транспортування електроенергії, водопостачання, експлуатація та благоустрій); телекомунікації; будівництво і утримання автомобільних доріг; енергозбереження. У табл. 1 наведено обсяги інвестицій у проєкти державно-приватного партнерства за 1990–2018 рр.

У більшості країн, які мають позитивний досвід розвитку ДПП, ефект досягається у разі реалізації масштабних загальнонаціональних або міжнародних проєктів. Передусім це стосується інфраструктурних галузей, де історично склалися передумови, потреба та особливості для подібної співпраці.

В Україні 01.07.2010 було прийнято Закон України «Про державно-приватне партнерство», що визначив організаційно-правові засади взаємодії держави та приватного бізнесу, а також основні принципи ДПП на договірній основі.

Відповідно до Закону, ознаками ДПП виступають: довготривалість відносин (від 5 до 50 років); інвестування приватного бізнесу в об'єкти партнерства з джерел, не заборонених у законодавчому порядку; забезпечення ефективності діяльності; передача приватному партнеру частини ризиків у процесі діяльності [5, с. 36–37].

Основні переваги запровадження державно-приватного партнерства для держави та приватного бізнесу наведено на рис. 1.

Міжнародний досвід переконує, що для економічного розвитку, крім законодавчо-нормативного забезпечення ДПП, необхідне застосування

механізму державної підтримки з метою залучення приватних інвестицій [22; 20; 24].

При цьому основні проблеми державної підтримки партнерства в Україні такі:

- невідповідність підходів у сфері ДПП міжнародним принципам;
- відсутність фінансування довгострокових проєктів;
- дефіцит бюджетних коштів;
- обмежені можливості отримання державних гарантій для реалізації проєктів на місцевому рівні;
- невизначеність методології надання державної підтримки [14, с. 120].

Заохочуючи розвиток конструктивної партнерської взаємодії, держава доповнює перелік ефективних методів господарювання, віддаючи управління приватному сектору, який, зі свого боку, користуючись державними активами і гарантіями, вкладає у проєкти організаційний досвід, знання, інновації, інвестиції, оптимізує ризики підприємницької діяльності.

Країни Європейського Союзу є лідером на світовому ринку державно-приватного партнерства. Серед розвинутих країн список очолює Великобританія. Найбільш привабливими галузями

Таблиця 1

Обсяги інвестицій у проєкти ДПП за 1990–2018 рр.

Сфера економіки	Регіон	Обсяг інвестицій, млн дол. США
Енергетика	Східна Азія та Тихоокеанський регіон	117,475
	Європа та Центральна Азія	79,575
	Латинська Америка та Карибський басейн	185,582
	Близький Схід та Північна Африка	19,633
	Південна Азія	83,875
	Африка на південь від Сахари	11,656
	Разом	497,696
Телекомунікації	Східна Азія та Тихоокеанський регіон	89,436
	Європа та Центральна Азія	165,789
	Латинська Америка та Карибський басейн	268,876
	Близький Схід та Північна Африка	48,388
	Південна Азія	89,101
	Африка на південь від Сахари	74,068
	Разом	736,647
	Східна Азія та Тихоокеанський регіон	31,482
	Європа та Центральна Азія	6,652
	Латинська Америка та Карибський басейн	24,322
	Близький Схід та Північна Африка	5,702
	Африка на південь від Сахари	2,466
	Разом	76,279
	Східна Азія та Тихоокеанський регіон	80,514
	Європа та Центральна Азія	19,107
	Латинська Америка та Карибський басейн	113,782
	Близький Схід та Північна Африка	8,728
	Південна Азія	33,256
	Африка на південь від Сахари	13,811
	Разом	269,198

Джерело: складено за [5, с. 36]

Рис. 1. Переваги запровадження державно-приватного партнерства

Джерело: складено за [14, с. 120], доопрацьовано авторами

для реалізації ДПП є транспорт та сфера публічних послуг, а саме освіта й охорона здоров'я.

Серед країн, що прискорено розвиваються, на першому місці Китай. Найбільшу питому вагу в них отримують проекти державно-приватного партнерства у сферах енергетики та комунікацій [17, с. 28–29].

У розвиненій ринковій економіці малі підприємства займають важливе місце і суттєво впливають на економічне зростання. Вони відрізняються гнучкістю та можливостями легко адаптуватися до мінливих умов ринку, що дає змогу охоплювати різноманітні види діяльності. При цьому малий бізнес соціально значущий і виконує чималу кількість соціальних завдань.

Тому хоча під час упровадження механізму ДПП основна увага зосереджується на проєктах на макрорівні, формування державно-приватного партнерства за участю малих підприємств також сприятиме інноваційному розвитку, матиме значні економічний та соціальний ефекти (рис. 2).

Сьогодні державно-приватне партнерство за участю малого бізнесу в Україні знаходиться на стадії становлення і потребує вирішення таких питань:

- розмежування повноважень органів влади;
- доступність кредитних ресурсів для суб'єктів малого бізнесу;
- усунення обмежень у фінансових ресурсах;
- удосконалення системи підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого підприємництва;
- подолання адміністративних бар'єрів, пов'язаних із ліцензуванням, сертифікацією, отриманням дозволів тощо;
- підвищення соціальної відповідальності бізнесу [2, с. 88–89].

Сутність державно-приватного партнерства в агропромисловому комплексі можна визначити як сукупність:

- стійкого співробітництва державних і господарюючих суб'єктів, що поєднують свою діяльність;
- формування нової системної якості інтеграційної

Рис. 2. Механізм державно-приватного партнерства за участю малого бізнесу

Джерело: складено за [2, с. 88], доопрацьовано авторами

структури – власності, управління, інвестування.

При цьому необхідно враховувати такі основоположні принципи: доцільність і взаємовигідність партнерських відносин; необхідність дотримання паритету; забезпечення пропорційності; безперервність і ритмічність під час упровадження проєктів ДПП [4, с. 28].

В Україні існує ситуація, коли переваги у встановленні «правил гри» під час реалізації проєктів ДПП віддано державі, що проявляється у розширеному обсязі прав порівняно з приватним партнером. Для ефективного розвитку ДПП потрібно сформувати сприятливе правове й економічне середовище для бізнесу, що передбачає поліпшення інвестиційного клімату та регуляторної політики. Диспропорція статусу приватних партнерів має бути усунена через надання додаткових правових та економічних гарантій із боку держави.

Необхідно забезпечити вдосконалення нормативно-правової бази регулювання відносин ДПП згідно з європейським досвідом.

Поряд із правовими механізмами оптимізації державно-приватного партнерства велика увага має приділятися інституціональному забезпеченню діяльності, створенню пільгових режимів оподаткування через внесення змін до Податкового кодексу України.

Державно-приватне партнерство є дуже чутливим у сприйнятті та реагуванні на корупційні ризики, а тому необхідно провести роботу щодо впровадження механізмів, передбачених Законом України «Про засади запобігання та протидії корупції» у цій сфері [1, с. 32].

Зазначені заходи законодавчо-нормативного та управлінського характеру сприятимуть розвитку державно-приватного партнерства в країні, стануть важливим складником механізму партнерства.

Незважаючи на значні масштаби приватизації в Україні, є ще значна кількість об'єктів і галузей, що перебувають у державній власності – вони сформовані на основі природних ресурсів та об'єктів

природоохоронної і природно-господарської інфраструктури.

Наявний комунальний сектор у сфері природо-користування, який є одним зі складників децентралізації влади і реформування місцевого самоврядування. Ураховуючи важливість природних ресурсів для забезпечення господарської самодостатності національної економіки, соціально-економічного розвитку сільських територій, природні та природно-господарські активи й надалі мають залишатися у державній чи комунальній власності.

Проте доцільно використовувати капіталізацію таких активів на прикладі світових напрацювань щодо тимчасового користування ними, а також створення за участю держави і територіальних громад об'єднань на основі встановлення партнерських відносин між власниками та суб'єктами виробничого або фінансового підприємництва.

В українському законодавстві визначено необхідні передумови залучення інвестицій приватного капіталу в державний сектор. Передусім йдеться про вже згаданий Закон України «Про державно-приватне партнерство», який передбачає співробітництво між державними та приватними структурами на договірній основі. Виходячи з його положень, у природно-ресурсному спрямуванні є значна кількість видів діяльності, що можуть здійснюватися підприємницьким сектором на основі підписаного договору тимчасового користування активами.

Посилення господарської діяльності у природно-ресурсному секторі відбувається через угоди державно-приватного партнерства, розширення сфер його застосування, якими мають стати: видобуток органно-мінеральної сировини з водних об'єктів; проведення агролісомеліоративних заходів; садіння і висівання лісу; заготівля дрогорядних лісових матеріалів та продукції побічного користування; будівництво лісових доріг [13, с. 44].

Цікавим є досвід державно-приватного партнерства у пострадянських країнах, зокрема у

Казахстані і Білорусі, які досягли у цьому питанні певних успіхів.

У Казахстані особливо поширеною формою ДПП є концесія, що дає змогу залучити приватний сектор до управління та фінансування інфраструктурних проєктів, надання послуг, які до цього здійснювалися державою, на взаємовигідних умовах. Галузі економіки, де застосовується ДПП: охорона здоров'я, освіта, житлово-комунальне господарство, енергетика, транспорт [7].

У Білорусі комітет із питань науково-технічної політики визначає ДПП в інноваційній сфері. Сторони взаємодіють у процесі прийняття рішень і співіснують, використовуючи обмежені ресурси, такі як фінанси, персонал, обладнання та інформація, для досягнення інноваційних цілей у сфері науки і технологій.

Значних результатів у розвитку ДПП Білорусь досягла у процесі реалізації «Державної програми підтримки малого підприємництва на 2010–2012 рр.» [8].

Досвід зазначених країн показує, що проєкти ДПП, особливо в інноваційній сфері, дають змогу: залучити додаткові фінансові ресурси для інвестування у економіку; досягти зниження витрат на стадії НДДКР і зростання ефективності комерціалізації винаходів та нововведень; створити стимули для розвитку інформаційної мережевої економіки [3, с. 70–71].

Існує значна кількість моделей ДПП, які визначають основні принципи та етапи співпраці держави і капіталу. Коротко охарактеризуємо дві найбільш поширені, що ефективно функціонують у розвинених країнах.

Система BOT (Build – Operate – Transfer) – будівництво – експлуатація/управління – передача: об'єкт створюється за рахунок концесіонера, який після завершення будівництва має право експлуатації впродовж визначеного терміну, після чого передає його державі. За домовленістю сторін він може й у подальшому експлуатувати об'єкт, але не володіти ним.

Система BOOT (Build – Own – Operate – Transfer) – будівництво – володіння – експлуатація/управління – передача: приватний партнер має право як використання, так і володіння об'єктом упродовж терміну дії концесії, після чого він передається у державну власність [12, с. 326].

В Україні питаннями ДПП займається Департамент інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства Міністерства економічного розвитку і торгівлі. Переходячи до розгляду проблем ДПП в освітній галузі, очевидно, що в Міністерстві освіти та науки також повинен бути такий департамент, особливо враховуючи стан бюджетного фінансування зазначеної сфери.

Проте водночас на загальнодержавному рівні координація питань ДПП в освіті та науці повинна знаходити належне відображення в інтересах соціально-економічного розвитку країни та її регіонів,

що особливо важливо, оскільки у профільному законі не визначено, що даний вид партнерських відносин може застосовуватися у науково-освітній сфері. Разом із тим там все-таки вказано напрями, корисні для закладів освіти: ІТ-технології, управління нерухомістю, культура і спорт тощо.

У розвинених країнах державно-приватне партнерство у цьому напрямі рухалося від переважання форм ринкової контрактизації до інституційно-інтегрованих форм, що на початку ХХІ ст. охопили 97% усього обсягу взаємодії.

Проте Україні в ситуації неефективного державного управління, недостатнього фінансового забезпечення, розмаїття корупції більший наголос доцільно зробити на контрактні форми ДПП, хоча, як перспектива, інституційні більш довгострокові і перспективні.

Державні гарантії захисту прав партнерів можуть стати чинником, який разом із розширенням автономії вищих навчальних закладів спонукатиме до активізації державно-приватного партнерства і водночас ефективного використання інтелектуальних ресурсів вітчизняних університетів [9, с. 143].

Соціальне партнерство як складова частина державно-приватного партнерства є важливим чинником господарчих та трудових відносин, гармонізації взаємовідносин у суспільстві у цілому. Зокрема, система соціального партнерства здатна забезпечити участь населення як у праці, так і у самоврядуванні та набутті управлінського досвіду.

Удосконалення механізмів і видів соціального партнерства взаємопов'язане з рівнем консолідації суспільства, стратегією розвитку країни та ситуацією з економічним зростанням [18, с. 129].

Сьогодні, згідно з дослідженнями вітчизняних та закордонних науковців [6; 21; 23], наявна необхідність інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо переваг соціального партнерства, а також розроблення мотиваційних інструментів, подальша побудова інституцій соціальних партнерів. Значення соціального партнерства у забезпеченні гідної праці як подальшої еволюції та розвитку ДПП, переваги та інструменти даної співпраці наведено на рис. 3.

Перспективами напрацювань у цій сфері є розроблення критеріїв оцінювання соціальних партнерів, формування рекомендацій щодо пріоритетів галузевої та регіональної соціально-економічної політики України [19, с. 110–111].

Висновки з проведеного дослідження. Державно-приватне партнерство необхідно відносити до форм співпраці між владою і бізнесом для забезпечення фінансування, спорудження, відновлення, управління чи підтримки інфраструктури або надання послуг.

1. Принциповою відмінністю ДПП від інших видів взаємодії держави з приватним сектором є те, що партнерство повинно служити інтересам суспільства, а не приватному капіталу чи державним і муніципальним інституціям.

Рис. 3. Принципи та інструменти соціального партнерства

Джерело: складено за [19, с. 110], доопрацьовано авторами

2. У світовій практиці сьогодення найбільш поширеною формою співробітництва держави і приватних структур, що використовується під час упровадження великих проєктів, є концесія, коли держава надає об'єкт інфраструктури чи право надавати послуги приватному бізнесу, який тривалий час здійснює управління ними згідно з підписаною угодою.

3. В Україні диспропорція статусу приватних партнерів має бути усунена через надання додаткових правових та економічних гарантій із боку держави.

4. Удосконалення механізмів і видів соціального партнерства як складової частини державно-приватного партнерства в нашій країні взаємопов'язане з рівнями консолідації

суспільства стратегією розвитку та ситуацією з економічним зростанням.

5. Подальші дослідження питань державно-приватного партнерства в Україні можуть бути спрямовані на вивчення впливу на нього процесів глобалізації, оптимізації взаємовідносин між державою та бізнесовими структурами, трансформації ДПП як складової частини інноваційного розвитку та економічного зростання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Апаров А.М., Яценко А.В. Державно-приватне партнерство як особлива правова форма співпраці держави з приватним бізнесом. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2015. № 4. С. 27–35.

2. Гливенко В.В., Клименко Т.В., Лаптії Т.М. Мале підприємництво в системі державно-приватного партнерства. Україна – ЄС. *Сучасні технології, економіка, право*. Чернівці: ЧНТУ, 2015. Ч. 1. С. 87–90.

3. Голян В. Державно-приватне партнерство як базова інституціональна передумова капіталізації природних ресурсів в умовах децентралізації. *Економіст*. 2015. № 9. С. 4–7.

4. Гонта О.І., Косач І.А. Особливості формування інтеграційних підприємницьких агропромислових структур в контексті відносин державно-приватного партнерства. *Науковий вісник Полісся*. 2017. Вип. 1(9). Ч. 1. С. 25–29.

5. Дєєва Н.Е., Хмурова В.В. Публічно-приватне партнерство: інтереси зацікавлених сторін. *Економіка України*. 2018. № 9. С. 99–111.

6. Дороніна О.А. Проблеми та перспективи діяльності профспілок щодо забезпечення гідної праці в Україні. *Бізнес Інформ*, 2013. № 9. С. 202–207.

7. Ефимова Л.И. Некоторые модели государственно-частных партнерств: тенденции и зарубежный опыт. URL: http://www.eatc.ru/rus/doc.id_71.book_1.php

8. Запатрина И. Публично-частное партнерство в Украине: перспективы использования для реализации инфраструктурных проектов и предоставления публичных услуг. *Экономика и прогнозирование*, 2010. № 4. URL: http://www.ukrppp.com/images/stories/PPP_tcon_forec_Zapart_1.pdf

9. Ільницький Д. Науково-освітнє державно-приватне партнерство – запорука міжнародної конкурентоспроможності. *Журнал європейської економіки*. 2015. № 2. С. 128–148.

10. Калінько І.В., Гончаренко Н.В. Державно-приватне партнерство: зарубіжний досвід та перспективи реалізації в Україні. *Науковий вісник Полісся*. 2015. Вип. 1(1). С. 15–21.

11. Корбецький М.Б., Пухчал О.Г. Науково-теоретичні підходи до сутності державно-приватного партнерства як інструмента соціальних зобов'язань держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 21. С. 96–101.

12. Кумачова А.С. Інституціональні основи впровадження механізму державно-приватного партнерства в Україні. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2015. № 2. С. 41–46.

13. Мішеніна Н.В., Ярова І.Є., Мішеніна Г.А. Розвиток механізмів державно-приватного партнерства

у сфері природогосподарювання в умовах децентралізації. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 1. С. 319–330.

14. Нехайчук Д.В. Використання інструментів державно-приватного партнерства задля фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 8. С. 118–123.

15. Попело О. Світовий досвід розвитку державно-приватного партнерства як фактора побудови та ефективного функціонування інноваційної моделі економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 1(5). С. 63–73.

16. Сімак С.В. Особливості методології дослідження державного управління публічно-приватним партнерством на сучасному етапі розвитку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 5. С. 88–92.

17. Степанова О.В. Фінансування проєктів публічно-приватного партнерства в Україні в контексті світових тенденцій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 5. С. 27–32.

18. Шедяков В.Є. Розвиток соціального партнерства в комплексі заходів гуманізації суспільства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 5. С. 122–132.

19. Шишкіна О.О. Значення соціального партнерства у забезпеченні гідної праці в Україні. *Регіональна економіка*. 2017. № 1. С. 106–112.

20. Buhalis D. Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*. 2000. Vol. 21. P. 97–116.

21. Burrow S. Decent work is not a slogan. Website of OECD, 2017. URL: <http://www.oecd.org/general/decentworkisnotaslogan.htm>.

22. Bratu L. Partnerships – the optimum solution for employment. *Postgraduate Fifth International Symposium of the Romanian Regional Science Association Partnership for regional development*, Timisoara, 10-11 June, 2005. URL: <http://www.rrsa.ro/docs/2005-Timisoara-lucrari.pdf>

23. Decent work. Website of International Labour Organization, 2017. URL: <http://www.ilo.org/global/topic/decent-work/lang-en/index.htm>

24. Coman A. Labor occupancy policies from the perspective of the public-private partnerships. *Postgraduate Fifth International Symposium of the Romanian Regional Science Association Partnership for regional development*, Timisoara, 10-11 June, 2005. URL: <http://www.rrsa.ro/docs/2005-Timisoara-lucrari.pdf>

REFERENCES:

1. Aparov A.M., Yatsenko A.V. (2015) Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak osoblyva pravova forma spivpratsi derzhavy z pryvatnym biznesom [Public-private partnership as a special legal form of state cooperation with private business]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, no. 4, pp. 27–35. (in Ukrainian)

2. Hlyvenko V.V., Klymenko T.V., Laptii T.M. (2015) Male pidpriemnytstvo v systemi derzhavno-pryvatnoho partnerstva. *Ukraina – EU [Small business in the system of public-private partnership. Ukraine – EU]. Suchasni tekhnologii, ekonomika, pravo: zb. mizhnar. nauk. prats*

(30 бер.-2 квіт. 2015 р., Koshytse, Slovachchyna). Part 1. Chernihiv: ChNTU, pp. 87–90. (in Ukrainian)

3. Holian V. (2015) Derzhavno-privatne partnerstvo yak bazova instytutsionalnaperedumova kapitalizatsii pryrodnykh resursiv v umovakh detsentralizatsii [Public-private partnership as a basic institutional prerequisite for the capitalization of natural resources in a decentralized environment]. *Ekonomist*, no. 9, pp. 4–7. (in Ukrainian)

4. Honta O.I., Kosach I.A. (2017) Osoblyvosti formuvannya intehtratsiinykh pidpriemnytskykh ahropromyslovykh struktur v konteksti vidnosyn derzhavno-privatnoho partnerstva [Features of formation of integration business agro-industrial structures in the context of public-private partnership relations]. *Naukovyi visnyk Polissia*, issue 1(9), part 1, pp. 25–29. (in Ukrainian)

5. Dieieva N.E., Khmurova V.V. (2018) Publichno-privatne partnerstvo: interesy zatsikavlenykh storin [Public-private partnership: stakeholder interests]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 9, pp. 99–111. (in Ukrainian)

6. Doronina O.A. (2013) Problemy ta perspektyvy diialnosti profspilok shchodo zabezpechennia hidnoi pratsi v Ukraini [Problems and prospects of trade unions to ensure decent work in Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 9, pp. 202–207. (in Ukrainian)

7. Efymova L.Y. (2014) *Nekotorye modeli gosudarstvenno-chastnykh partnerstv: tendentsii i zarubezhnyy opyt* [Some models of public-private partnerships: trends and foreign experience]. URL: http://www.eatc.rul/rus/doc.id_71.book_1.php (in Russian)

8. Zapatrina I. (2010) Publichno-chastnoe partnerstvo v Ukraine: perspektyvy ispol'zovaniya dlya realizatsii infrastrukturykh proektov i predostavlenniya publichnykh uslug [Public-private partnership in Ukraine: prospects of use for the implementation of infrastructure projects and the provision of public services]. *Ekonomika i prognozovanie*, no. 4. URL: http://www.ukrppp.com/images/stories/PPP_tcon_forec_Zapart_1.pdf. (in Russian)

9. Ilnitskyi D. (2015) Naukovo-osvitnie derzhavno-privatne partnerstvo – zaporuka mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti [Scientific-educational public-private partnership is a guarantee of international competitiveness]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, no. 2, pp. 128–148. (in Ukrainian)

10. Kalinko I.V., Honcharenko N.V. (2015) Derzhavno-privatne partnerstvo: zarubizhnyi dosvid ta perspektyvy realizatsii v Ukraini [Public-private partnership: foreign experience and prospects for implementation in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Polissia*, issue 1(1), pp. 15–21. (in Ukrainian)

11. Korbetskyi M.B., Pukhkal O.H. (2016) Naukovo-teoretychni pidkhody shchodo sutnosti derzhavno-privatnoho partnerstva yak instrumenta sotsialnykh zoboviazan derzhavy [Scientific and theoretical approaches to the essence of public-private partnership as an instrument of social obligations of the state]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 21, pp. 96–101. (in Ukrainian)

12. Kumachova A.S. (2015) Instytutsionalni osnovy vprovadzhennia mekhanizmu derzhavno-privatnoho partnerstva v Ukraini [Institutional bases of introduction of the mechanism of public-private partnership in Ukraine]. *Derzhava ta rehiony. Seriya Derzhavne upravlinnia*, no. 2, pp. 41–46. (in Ukrainian)

13. Mishenina N.V., Yarova I.Ye., Mishenina H.A. (2017) Rozvytok mekhanizmiv derzhavno-privatnoho partnerstva u sferi pryrodohospodariuvannya v umovakh detsentralizatsii [Development of mechanisms of public-private partnership in the field of nature management in the conditions of decentralization]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 1, pp. 319–330. (in Ukrainian)

14. Nekhaichuk D.V. (2015) Vykorystannia instrumentiv derzhavno-privatnoho partnerstva zadlia finansovoho zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku derzhavy [Using the tools of public-private partnership to finance the socio-economic development of the state]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 8, pp. 118–123. (in Ukrainian)

15. Popelo O. (2016) Svitovi dosvid rozvytku derzhavno-privatnoho partnerstva yak faktora pobudovy ta efektyvnoho funktsionuvannya innovatsiinoi modeli ekonomiky [World experience in the development of public-private partnership as a factor in building and effective functioning of the innovative model of the economy]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 1(5), pp. 63–73. (in Ukrainian)

16. Simak S.V. (2016) Osoblyvosti metodolohii doslidzhennia derzhavnoho upravlinnia publichno-privatnym partnerstvom na suchasnomu etapi rozvytku Ukrainy [Features of the research methodology of public administration of public-private partnership at the present stage of development of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 5, pp. 88–92. (in Ukrainian)

17. Stepanova O.V. (2015) Finansuvannya proektiv publichno-privatnoho partnerstva v Ukraini v konteksti svitovykh tendentsii [Financing of public-private partnership projects in Ukraine in the context of world trends]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 5, pp. 27–32. (in Ukrainian)

18. Shediakov V.Ye. (2018) Rozvytok sotsialnoho partnerstva v kompleksii zakhodiv humanizatsii suspilstva [Development of social partnership in a set of measures to humanize society]. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 5, pp. 122–132. (in Ukrainian)

19. Shyshkina O.O. (2017) Znachennia sotsialnoho partnerstva u zabezpechenni hidnoi pratsi v Ukraini [The importance of social partnership in ensuring decent work in Ukraine]. *Rehionalna ekonomika*, no. 1, pp. 106–112. (in Ukrainian)

20. Buhalis D. (2000) Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, vol. 21, pp. 97–116. (in English)

21. Burrow S. (2017) Decent work is not a slogan. *Website of OECD*. URL: <http://www.oecd.org/general/decentworkisnotaslogan.htm>

22. Bratu L. (2005) *Partnerships – the optimum solution for employment. Postgraduate Fifth International Symposium of the Romanian Regional Science Association Partnership for regional development*. Timisoara. URL: <http://www.rsa.ro/docs/2005-Timisoara-lucrari.pdf>

23. Website of International Labour Organization (2017) *Decent work*. URL: <http://www.ilo.org/global/topic/decent-work/lang-en/index.htm>

24. Coman A. (2005) Labor occupancy policies from the perspective of the public-private partnerships. *Postgraduate Fifth International Symposium of the Romanian Regional Science Association Partnership for regional development*. Timisoara. URL: <http://www.rsa.ro/docs/2005-Timisoara-lucrari.pdf>